

Saa vel udstillingens planlæggelse som arrangementet og montagen har kostet myrselskabet baade penge og arbeide. Den eneste løn, vi venter os som vederlag herfor, er, at dette vil bidrage sit til, at interessen for myrsagen vil vokse endnu sterkere end før over hele Norges land, d. v. s., at mange flere myrstrækninger udnyttes paa de maader, hvortil de ifølge sin beskaffenhed er tjenlige, og at de mange uløste problemer, de mange ufuldkommenheder, som endnu er ved myrsagen, efterhaanden vil kunne løses.

Forat Det norske Myrselskab i størst mulig udstrækning skal kunne bidrage sit hertil, trænger selskabet pengemidler, og vi vil her stille en appel til dem, som endnu ikke har sluttet sig til myrselskabet, at tegne sig som medlem, — det koster kun 2 kr. aarlig eller 30 kr. engang for alle!

MASKINTORV TIL TRONDHJEM

AF TORVINGENØR J. G. THAULOW

NAAR STENKULSPRISERNE STIGER, som de nu gjør, øges ogsaa interessen for vort gamle nationale brændsel — torv. Hvorvidt brændtorven kan blive billigere og forholdsvis ligesaa bra som den stenkul og koks, vi indfører fra udlandet, beror nærmest paa de lokale forhold, d. v. s. om der til forbrugsstedet kan skaffes tilstrækkelige mængder god og godt bearbejdet torv uden for høje transportomkostninger. I saa henseende er Trondhjem heldigere stillet end de fleste andre større brændselforbrugssteder i vort land. Trøndelagen er saa at sige centrum for vort lands største myrdistrikter, der findes jo sogar store og gode brændtorvmyrer kun faa kilometer fra Trondhjems by. Skal blot nævne *Heimdalsmyrerne*, som snarest mulig burde udnyttes. Tørkeforholdene er vistnok der ikke de bedste, men dog ikke absolut hindrende for torvdrift i større maalestok. Ved *Stjørdalens Brænderi* har der nu i flere aar været tilvirket maskintorv og fra isommer af med en torvmaskine af nyeste konstruktion. Naar torven der har vanskeligere for at blive tør og i en saa regnfuld sommer, som den forløbne, har faaet et mindre pent udseende, da beror dette paa, at nedbørsforholdene der er meget ugunstige, idet den normale regnmængde udgjør ca. 1200 mm. aarlig. Denne fabrik arbejder vistnok under mere uheldige veirforholde end nogen anden eksisterende brændtorvfabrik. Uagtet man iaar neppe har haft en ordentlig solskinsdag under hele torvdriften, har man alligevel opnaaet at faa adskillig torv tør i hus, idet den godt maskinbearbejdede torv tørker saa meget sikrere.

Skal man imidlertid tænke paa at faa istand en større brændtorvfabrik med Trondhjem som afsætningsmarked og med størst sand-

synlighed for et heldigt resultat, bør man lægge fabriken paa et sted, hvor tørkeforholdene er de gunstigst mulige, og da har man ørne udenfor Trondhjemsfjorden at tage til. Her findes store og gode myrstrækninger. Nedbøren er kun den halve af paa fastlandet, og saa blaaser det stadig. Tælen er mindre generende, og vaaren kommer forholdsvis tidligere, saaat der kan arbeides en betydelig længere tid af aaret. En af ulemperne ved brændtorvfabrikationen er, at da denne er helt afhængig af lufttørkning, kan der kun arbeides nogle faa maaneder. Det falder da vanskeligt at skaffe arbejdere og fremforalt beholde disse aar efter aar, naar de kun kan sysselsættes en kort tid ad gangen. Da fiskeribefolkningen der ude ved kysten er mindre optaget tidlig om sommeren, naar torvdriften eventuelt skal foregaa, vil det formodentlig ikke falde vanskeligt at erholde arbejdere. Desuden vil kvinder og halvvoxne børn faa en taknemmelig ekstra fortjeneste med torvens tørkning og indbjergning udover sommeren og høsten.

Blandt de myrstrækninger, som det kan være tale om at udnytte til dette øiemed, kan nævnes *Kvistmyren* paa Frøien. Denne har et areal af ca. 500 maal, og i nærheden findes endnu flere af samme størrelse. Myren ligger bekvemt til ved god havn, saaat det skulle lade sig gjøre at fragte torven ind til Trondhjem i jagter eller i lægtere for en forholdsvis billig pris, — vedjagtene seiler jo mangededs ligesaa lange strækninger, og en ladning godt bearbejdet torv kan have en ligesaa høi brændeværdi som en ladning brændevæd.

Torvens kvalitet er udmerket, og naar bearbejdet med første klassens maskineri vil man vistnok finde, at den er et ypperligt husholdningsbrændsel. I almindelige store cylindriske koksovne — med stor fyrkasse — kan man meget godt brænde saadan torv og holde varmen vedlige dag og nat, — brænde rundt ligesaa let som med koks. Ogsaa andre ovne og komfurer kan bruges med fordel, forsaavidt dørene er tætte og trækken regulerbar. Man vil da ikke blive generet at torvlugt inde i hus, men er forbrændingen ufuldstændig, vil der kunne spores torvlugt ude i det fri. Der gjøres dog opmærksom paa, at jo bedre en torv er maskinbehandlet, desto bedre foregaa forbrændingen, og jo mindre bliver sandsynligheden for, at torvlugt opstaar. Da torven i *Kvistmyren* har en lav askeprocent, vil man ikke faa større ulemper med asken. Men da torvaske i og for sig altid er fin og let, anbefales det at have en liden jernplade i beredskab til at lægge over askeskuffen, naar den skal tømmes. I centralopvarmningsanlæg vil brændtorven med fordel kunne anvendes, og her er man absolut fri for baade torvlugt og askeulemper inde i værelserne.

Torven fra *Kvistmyren* bør kunne sælges frit ombragt i Trondhjem for en pris af høist 50 øre pr. hektoliter, tilsvarende ca. 15 kr. pr. ton, idet det forudsættes, at omkostningerne med salget og ombringelsen ordnes paa en letvint maade. Saadanne udgifter vil nemlig saa let fordyre torven, naar den skal sælges i smaa partier. Sammenlignet med koks vil ovennævnte pris — kalori for kalori — svare til en

kokspris af kr. 1,20 pr. hektoliter, og da koksen nu koster meget mere, vil altsaa torven blive et billigere brændsel. Bliver man først vant med torven, vil man nok finde, at den er baade behageligere, bekvemmere og renligere end koksen. Maskinbearbejdet er den haard og fast i form som almindelige ophugne vedstykker, altsaa færdig til at lægges i ovnen.

For at de, som interesserer sig for sagen, allerede nu kan faa prøvet ordentlig bearbejdet maskintorv og derved faa et begreb om, hvordan torven fra Kvistmyren vil kunne blive, anbefales det at snarest anskaffe en prøveladning fra *Harøens Torvfabrik* pr. Aalesund. Torven sælges fra Harøen for 9 kr. pr. ton, hvortil altsaa kommer fragt m. m. til Trondhjem, saaat den jo vil falde dyrere, end hvis man bygger en brændtorvfabrik paa Frøien.

Kommer en saadan torvfabrik istand og den bliver rigtig anlagt med en faglig uddannet torvmester som arbejdsleder, vil den nok snart give stødet til anlæg af flere lignende baade paa Heimdalsmyren og andetsteds, for der skal mange torvfabriker til at forsyne Trondhjem med brændsel.

At en brændtorvfabrik kan være en god forretning ogsaa i vort land er tilstrækkelig bevist ved *Lerudmyrens Torvfabrik* pr. Gjøvik. Der er nedlagt en kapital af ca. 16 000 kr., idet der intet regnes for selve myrens kostende, da denne alligevel skal aftorves for senere at kunne opdyrkes til ager og eng. Eierne har nu i flere aar tjent 4000 kr. netto, altsaa aarlig 25 % af kapitalen. Transportudgifterne til forbrugsstedet udgjør i dette tilfælde ca. 3 kr. pr. ton, og der produceres aarligt 1200 tons brændtorv.

Paa Kvistmyren bør man kunne producere 2000 tons brændtorv aarlig. Det forudsættes da, at der anskaffes fuldt moderne maskineri, nemlig 1 Anrep Svedala II B med automatisk torvudlægningsapparat. Til et saadant anlæg tiltrænges kun et myrareal af ca. 100 maal, medens Kvistmyren og den i nærheden liggende Sætermyr har tilsammen et areal af ca. 1000 maal. Ved senere at anskaffe flere og større maskiner kan produktionen, om man vil, øges til 20 000 tons aarlig, og der er da i disse 2 myrer tilsammen raamateriale nok for mindst 20 aars drift.

NYE TORVSTRØFABRIKER

ANTALLET AF TORVSTRØFABRIKER VOKSER STADIG! Foruden de som allerede er omtalt i tidligere »Meddelelser«, kan her nævnes følgende, som dels allerede er færdig, dels under anlæg:

LIEMOSENS TORVSTRØFABRIK, Ljan. Myren ligger ca. 5 km. fra Ljan st. og har et areal af ca. 70 maal. Torvstrømaterialet er